

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET 2008. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE*

A büntetés-végrehajtási szervezet eredményei

Munkánkat kiemelten fontos változások jellemezték tavaly: az évtizedek alatt kialakult szakmai értékek megőrzése mellett megjelent a szemléletváltás, a stratégiai gondolkodás, a szervezeti átalakítás igénye.

Arra törekedtünk, hogy a hagyományos feladatellátás módszerét egészítse ki, szükség szerint váltsa fel a projekt-szemléletű, megoldás-központú, hatékony csoportmunka. Az új vezetés nagy figyelmet fordított a folyamatok mérésén és elemzésén alapuló stratégiai tervezésre, a törvényes, biztonságos és folyamatos működtetésre.

A személyi állomány a törvényben meghatározott feladatait, valamint az igazságügyi és rendészeti miniszter által kiemelt feladatokat stabil jogi környezetben, szakszerűen és jogszerűen teljesítette. A köznyugalmat, az állampolgárok biztonságérzetét jelentősen befolyásoló rendkívüli esemény a bv. intézetek, intézmények működésében nem történt.

A büntetés-végrehajtás eleget tett szakmai, üzemeltetési, illetve ellátási kötelezettségeinek mind a személyi állomány, mind a fogvatartottak tekintetében.

Hatékonyan gazdálkodtunk a munkaerővel és a pénzügyi eszközökkel, a személyi és pénzügyi feltételrendszer kedvezőtlen kilátásai ellenére.

Kiemelkedő eredménynek tartom, hogy tartozás nélkül zártuk az évet.

Alapos helyzetértékelést követően kidolgoztuk a – nyugodtan mondhatom – korszakos jelentőségű modernizációs programunkat (amely a „Felelősen, felkészülten” címet viseli), amit Miniszter úr 2008. november 26-án hagyott jóvá.

A tervezett intézkedések hosszú távra meghatározzák munkánk fejlesztésének irányait, kiemelt feladatainkat és azok ütemezését.

* Dr. Kökényesi Antal bv. altábornagy, országos parancsnok évértékelő előadásának szerkesztett változata.

rendészeti miniszter kitüntető zászlót adományozott az intézet részére.

Eredményeinket nem tudtuk volna elérni a minisztérium, az ügyészségek, a bíróságok, a társ-rendvédelmi szervek hathatós és együttműködő támogatása nélkül, amelyet ezúton is köszönök. Hasonlóképpen segítettek munkánkat az egyházak, az önkormányzatok és a civil szervezetek képviselői, akiknek szintúgy köszönetemet fejezem ki.

Vezetés, irányítás, ellenőrzés

A vezetési, irányítási rendszer változása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt a büntetés-végrehajtás vezetőinek 2008. április 15-ei kinevezése. Munkámat három helyettes támogatja.

Miniszter úr már kinevezésemkor megfogalmazta elvárásait: sikeres, eredményes, a társadalmi elvárásoknak még inkább megfelelő, európai színvonalon működő büntetés-végrehajtási szervezetet vár tőlünk. A társadalmi nyitás jegyében megújuló kommunikációra van szükség.

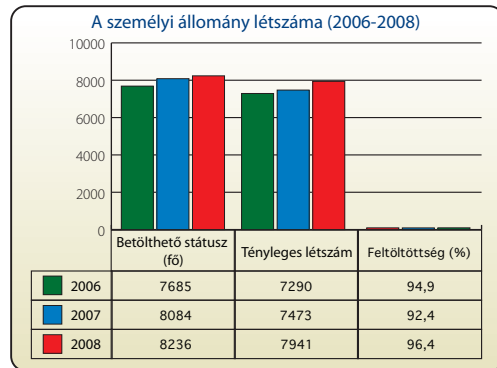
Már ennek a feladatnak a szellemében dolgoztuk ki a Felelősen, felkészülten programot és az Országos Parancsnokság új Szervezeti és Működési Szabályzatát, illetve állományszervezési táblázatát. Év végén Miniszter úr jóváhagyta ezt a két alapszabályt, így idén elkezdődhet a központi irányító szerv belső szervezeti átalakítása, valamint a hatékonyabb működést szolgáló, új szervezeti egységek létrehozása.

Az elmúlt években legnagyobb problémánk az állomány létszámhelyzetéből eredt. Igen jelentős változás, hogy erősödött a szervezet állománymegtartó képessége és munkaerő-

piaci pozíciója. Lényegesen több új munkatársat tudunk felvenni, mint amennyien távoztak, a feltöltöttség 96,4%-ra emelkedett. (1. sz. grafikon)

Megállapíthatjuk, hogy a továbbiakban még nagyobb figyelmet kell fordítani a személyi állománnyal való rendszeres foglalkozásra, elismerésükre, szolgálati- és életkörülményeik javítására.

Kiemelt feladatunk volt a PPP-módszerrel létesült új bv. intézetek műszaki átvételével, beüzemelésével, személyzetének felvételével és kiképzésével kapcsolatos feladatok határidőre történő végrehajtása. A 700 fő fogvatartott elhelyezésére alkalmas Tiszalöki Országos Bv. Intézetben áprilisban, a 800 fő befogadó képességű Szombathelyi Országos Bv. Intézetben júniusban fejeződött be a fogvatartottak betelepítése.

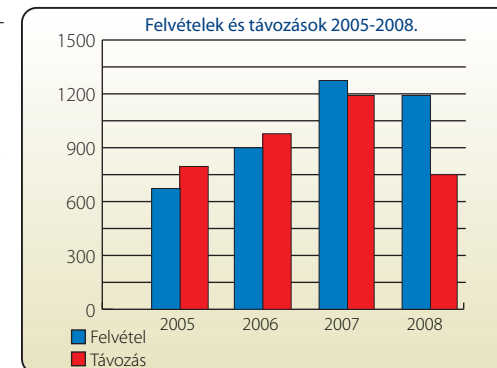
Ezek a vizsgálatok számunkra azért fontosak, mert egyrészt megerősítik az általunk követett gyakorlat helyességét, másrészt felhívják a figyelmünket az esetleges hibákra, hogy hozzuk a szükséges intézkedéseket azok javítására.

Személyügyi és szociális tevékenység, a személyi állomány erkölcsi, fegyelmi helyzete

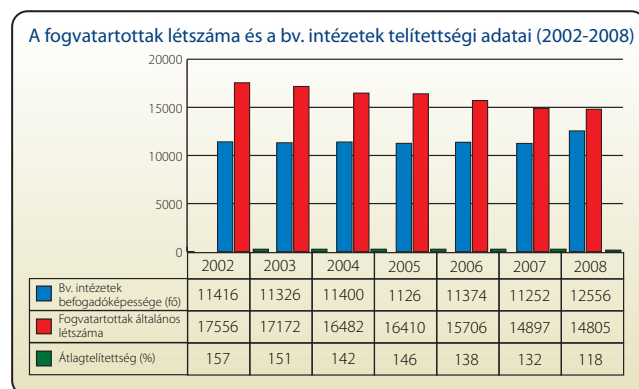
A büntetés-végrehajtási szervezet létszámhelyzete határozottan javult az elmúlt évekhez viszonyítottnak: a távozások száma közel a felére csökkent. (3. sz. grafikon)

Ki kell jelenteni, hogy a pótlékrendszer területén – a minisztérium támogatásával – mi is értünk el eredményt: első körben 5%-ról 40%-ra, majd 45%-ra emelkedett az őrzési pótlék, valamint szélesítettük a jogosultak körét is.

„Felelősen, felkészülten” programunk egyik pillére kizárólag a személyzet kiválasztásával, toborzásával, oktatásával foglalkozik, csak a személyi állománnyal együtt felelhetünk meg az elvárásoknak, és valósíthatjuk meg a szervezet előtt álló célokat.

2. grafikon

Ennek eredményeként 118%-ra csökkent az intézetek átlagos telítettsége. Elmondható, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények telítettségi adatai kedvezően alakultak az elmúlt években. (2. sz. grafikon)

A tevékenységünk ellenőrzésére jogosult és kötelezett szervek, szervezetek, hatóságok az értékelte időszakban is rendszeresen folytattak vizsgálatokat.

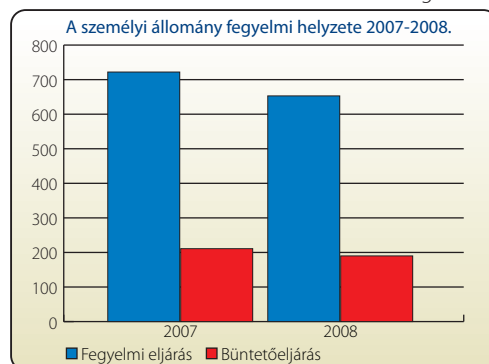
Szeptemberben elindítottuk a 14 hetes alapozó képzésünket, így munkatársaink már ebben a formában, hosszabb képzési idő alatt sajátíthatják el a büntetés-végrehajtási szakma alapvető elméleti és gyakorlati tudnivalóit.

Feladatainkat kizárólag erkölcsileg szilárd, szervezetünk etikai normáit követő, fegyelmezett állomány képes végrehajtani.

4. grafikon

A személyi állomány erkölcsi és fegyelmi helyzetének alakulása az elmúlt évben némiképpen javult, a kezdeményezett fegyelmi- és büntetőeljárások száma csökkent.

A szolgálati viszonyból eredő vétkes kötelességszegés megalapozott gyanúja miatt 653 fővel szemben indult fegyelmi eljárás. Ez az adat 2007-ben 722 volt. A 2007. évi 211-hez képest a személyi állomány 190 tagjával szemben kezdeményeztek büntetőeljárást. (4. sz. grafikon)

A büntetőeljárások számának csökkentése érdekében – kiemelkedő figyelmet fordítva a fogvatartás törvényességét sértő, és ezen belül is a korrupciós jellegű bűncselekmények visszaszorítására, megelőzésére – együttműködünk a nyomozó hatóságokkal, elsősorban a katonai ügyészségekkel. A vesztegetési cselekmények és fegyelemsértések kialakulásának megakadályozása, valamint visszaszorítása érdekében intézkedéseket adtunk ki: a bv. szerveknél félévente „fegyelmi értekezlet” megtartására került sor. Minden fórumot és lehetőséget felhasználunk annak érdekében, hogy állományunk szakszerű és jogszerű feladatvégrehajtását megerősítsük.

Jogi és titkársági szakterület

A jogi és titkársági szakterület a 2008. év egyik kiemelt feladatául jelölte meg az igazságügyi és rendészeti miniszter az országos parancsnoki intézkedések és egyéb szabályozók, illetve normatívák deregulációját.

A feladatnak eleget tettünk, a felülvizsgálat eredményeképpen az országos parancsnoki intézkedések száma 30%-kal csökkent. A vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek megfelelően az országos parancsnoki intézkedések elektronikus formában elérhetővé váltak az egységes közadatkereső rendszeren keresztül, illetve direkt módon a büntetés-végrehajtási szervezet honlapján és a belső elektronikus hálózaton is.

A szakterület által képviselt peres ügyek száma a tavalyi évhez hasonlóan 43 volt, melyek közel 1/3-a továbbra is munkaügyi jogvita. A bv. szervek érintettségével több mint 200 per indult, melynek csaknem fele munkaügyi témájú volt. A személyi állomány tagjai által indított peres eljárások 2/3-a a szolgálati idő (szakközépiskolai évek beszámítása) megállapításával kapcsolatos.

Megkezdtük a hosszú évek óta elmaradt iratselejteztést a Magyar Országos Levéltár szakmai iránymutatása mellett.

A büntetés-végrehajtási szervezet összesített iratforgalma megközelítette az 1 millió beérkező és kimenő küldeményt.

A társadalmi nyitottság, a szervezet elfogadottságának erősítése és a tervezett, folyamatos média megjelenés elérése érdekében megkezdtük a büntetés-végrehajtás

kommunikációs stratégiájának kidolgozását. Ennek egyik részeként elkészítettük a „Felelősen, felkészülten” fejlesztési program kommunikációjának tervezetét, a belső és külső kommunikációs üzenetek, eszközök meghatározásával.

A bv. nemzetközi kapcsolatrendszerét vizsgálva kijelenthetjük: évek óta kiemelkedően jó kapcsolatok jellemzik a Visegrádi Négyek országai büntetés-végrehajtási országos parancsnokainak együttműködését. Évente több nemzetközi találkozóra kerül sor, előre egyeztetett témakörök megvitatása céljából.

Az Ügyészek Országos Egyesülete – a Legfőbb Ügyészséggel és a Miniszterelnöki Hivatallal együttműködve – tizenhatodik alkalommal rendezte meg a Kriminálexpo

nemzetközi konferenciát és szakkiallítást, ahol a hagyományoknak megfelelően önálló konferenciát tartottunk.

Az Európa Tanács EUJUST LEX missziója keretében két iraki börtönparancsnok vett részt szakmai képzésen szervezetünknel.

A nemzetközi missziókban két munkatársunk Brüsszelben, további ketten Koszovóban és egy kollégánk Palesztinában teljesít szolgálatot.

A büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági helyzete

A biztonsági feladatok ellátása – a nagyobb vezetői odafigyelésnek, a hatékonyabb ellenőrzési rendnek, illetve az állomány szakszerűbb munkavégzésének eredményeként – súlyosabb rendkívüli esemény nélkül történt.

A biztonsági feladatokat ellátó személyi állomány az elmúlt években nagymértékben kicserélődött, ezért nagyobb hangsúlyt kaptak a helyi szintű és központi oktatások.

A bv. szervek a lövészetek végrehajtása során kiemelt figyelmet fordítottak a lőfegyverhasználat szabályainak módosulásából eredő változások begyakoroltatására, készség szintű elsajátítására.

A biztonsági tevékenység jogszabályok, központi normák, illetve helyi szintű intézkedések által megfelelően szabályozott. A deregulációs folyamat ezen a területen is kiemelt feladatként jelentkezett, sor került az intézkedések felülvizsgálatára, illetve egységes szerkezetben történő újradátálására. Jelentős előrelépésnek számít, hogy elkészült a büntetés-végrehajtási szervezet új Fegyverzeti Szakutasítása és az ahhoz tartozó Segédlet. Az év utolsó negyedében megkezdődött az akciócsoportokra vonatkozó központi szabályozások teljes körű felülvizsgálata is.

A lőfegyverhasználat szabályainak változása miatt a szolgálati állatok alkalmazása az előző évekhez viszonyítva még nagyobb hangsúlyt kapott. A kutyákat elsősorban objektumőrzési és biztosítási feladatok ellátására, valamint nyomkövetésre és kábítószer-felderítésre vettük igénybe. A kutyavezetők felkészültségének fejlesztésére nagy figyelmet fordítottunk,

a szolgálati feladatok szakszerű és egységes követelmények szerinti végrehajtását célozták a megrendezett versenyek Sopronkőhidán és Tökölön, valamint Szlovákiában. A 2009. év kiemelt feladata a szolgálati kutyák számának növelése és a rendszeresített fajták meghatározása.

Megkezdődött a személyi állomány munkáját segítő biztonságtechnikai rendszerek felülvizsgálata, a korszerűsítési irányokra vonatkozó döntések előkészítése.

A személybejáratok, illetve a fogvatartotti körletek biztonságosabbá tétele az év végén 12 helyen történt meg, nyolc csomagvizsgáló röntgenberendezés és négy kapukeretes fémkereső telepítésével.

Az Egységes Digitális Rádiórendszer bevezetése a vonatkozó kormányrendeletben meghatározott határidőre megtörtént, július 1-jétől a vezeték nélküli hírközlés kizárólag ezen keresztül folyt.

A fogvatartás biztonságát tekintve kiemelkedő eredmény, hogy az értékelt időszak alatt mindössze egy fő fogvatartott hajtott végre fogolyszökést, akit a külső munkahely elhagyása után a gyors észlelésnek és a hatékony intézkedéseknek köszönhetően percekben belül elfogtak (2007-ben 5 fő valósított meg fogolyszökést). Ezen felül összesen 6 alkalommal kísérelték meg a fogvatartottak a körletépület, illetve bv. szerv területének engedély nélküli elhagyását, de azokat a személyi állomány minden esetben észlelte, és megakadályozta.

A fogvatartottak a bv. szervek biztonságát súlyosan sértő, befolyásoló eseményeket nem követtek el, 3 alkalommal történt kisebb kárértékkel járó szándékos tűzokozás, ezek – a személyi állomány szakszerű fellépésének eredményeként – nem veszélyeztették a többi fogvatartott testi épségét és az intézetek anyagi javait.

Kiemelt feladatként kezeltük a fogvatartottak erőszakos cselekményeinek visszaszorítását. A hatékonyabb vezetői iránymutatásoknak, a megtörtént esetek feldolgozásának, a tanulságok elemzésének, illetve a fogvatartottakkal kapcsolatos kommunikációban bekövetkezett szemléletváltásnak köszönhetően az ilyen jellegű események száma csökkent.

Hivatalos személy elleni erőszak miatt a bv. szervek vezetői 50 esetben tettek feljelentést. A fogvatartottak egymással szembeni agresszív viselkedését vizsgálva is javuló tendencia figyelhető meg. Jelentősen csökkent a szemérem elleni erőszakot, illetve kisebb mértékben a rablást elkövetők száma. Kiemelendő, hogy 2008-ban sem emberölés, sem annak kísérlete nem történt a bv. szerveknél. A kényszerítés esetszáma szinte megegyezik az előző év adataival. A súlyos testi sértés tekintetében azonban – a társadalomban is egyre inkább megfigyelhető agresszivitás, kontroll nélküli fellépés elterjedésével párhuzamosan – emelkedés figyelhető meg.

Öngyilkosságot 7 fő követett el, amelyeket a személyi állomány tagjai a szakszerű feladat-végrehajtás ellenére sem tudtak megakadályozni. Valamennyi eseményt részletesen kivizsgáltunk és elemeztünk, megállapítható volt, hogy a cselekményeket nem a szabadságvesztés végrehajtásával összefüggő okok motiválták.

A tiltott tárgyak bejutásának megakadályozásával összefüggésben előrelépés történt. Kiemelten kezeltük a mobiltelefonok és az egyéb tiltott eszközök és szerek bekerülésének visszaszorítását. Az ellenőrzések tapasztalatait a büntetés-végrehajtási vezetők országos értekezletén dolgoztuk fel, ahol meghatároztuk a szükséges feladatokat.

A fogvatartottak intézeten kívüli mozgatásának biztonságos végrehajtása érdekében a felügyelők felkészítése, eligazítása a szakterületi vezetőktől kiemelt figyelmet igényel. Az előállítási feladatok az előző évhez képest közel 10%-kal növekedtek, a bv. szervek 43 219 esetben, 17 191 főt mozgattak ezen a módon valamilyen külső intézménybe. Az előző évi adatokhoz viszonyítva kevesebb, 54 582 fő szállítására került sor.

Jelentős eredmény, hogy a bv. szervek az egyik legnagyobb biztonsági kockázattal járó feladatot súlyos rendkívüli esemény nélkül hajtották végre.

Fogvatartási ügyek

2008-ban mérséklődött a fogvatartottak számának évek óta tartó csökkenése, így az átlagléttség 14 805 fő volt, ami az előző évhez képest mindössze 92 fővel változott. A PPP-konstrukcióban épült két új bv. intézet működésének megkezdésével a fogvatartás körülményei jelentős mértékben javultak. (5. sz. grafikon) Az elhelyezhető létszám 12 556 főre emelkedett, így az átlagos telítettség mutató 118%-ra csökkent.

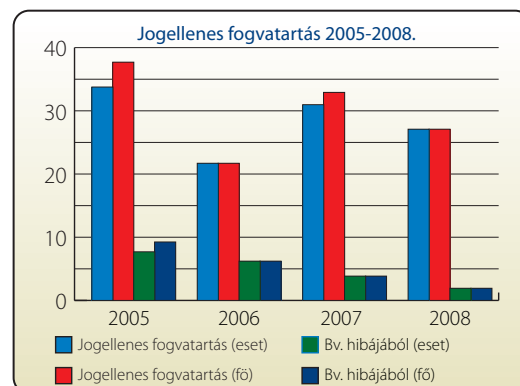
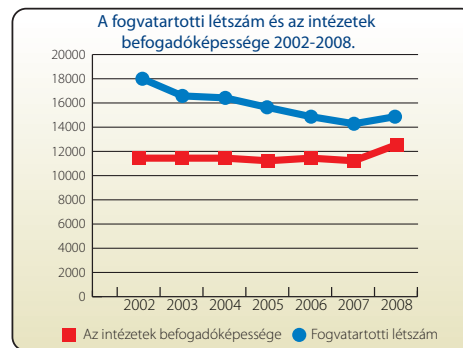
Az előzetesen letartóztatottak száma tovább növekedett, így az év végére számuk elérte a 4 356 főt, ez 2007-ben 3 822 volt. A jogerős ítéletig eltöltött átlagos időtartam 8 hónap volt, mely enyhe csökkenés az előző évhez képest, de még mindig jelentős azok száma (103 fő), akik 2 évet meghaladóan vannak előzetes letartóztatásban.

A jogerősen elítéltek létszáma jelentős mértékben nem változott (10 380 fő), nagy részük (56,9%) börtön fokozatban töltötte szabadságvesztés büntetését.

A fiatalok létszáma 15%-kal nőtt, így a teljes fogvatartotti populációhoz viszonyított arányuk 3,2%-ra emelkedett. Az előző évhez képest 27%-kal nőtt a pénzbüntetést helyettesítő és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztések száma.

Az intézményrendszerben 52 országból származó, összesen 550 fő nem magyar állampolgárságú fogvatartott volt elhelyezve, akiknek csaknem a felét román állampolgárok tették ki.

Az Országos Parancsnokság munkatársai több esetben vizsgálták a fogvatartottak jogainak érvényesülését, azonnali intézkedésekre okot adó körülményeket nem tapasztaltak. A büntetés-végrehajtási szervezet törvényességi felügyeletét ellátó ügyészek is rendszeresen folytattak ilyen irányú vizsgálatokat. A helyszíni ellenőrzések, dokumentumok vizsgálata és a fogvatartottak egyéni meghallgatása során nem állapítottak meg olyan általános gyakorlatot vagy eseményt, ami súlyosan sértette volna a fogvatartottak jogait. Az ajánlásaikban foglaltak végrehajtására a bv. szervek vezetői haladéktalanul intézkedtek, azokról az illetékes ügyészt tájékoztatták. Jogellenes fogvatartás 27 alkalommal fordult elő, melyből a nagyobb vezetői odafigyelés és a precízebb munkavégzés eredményeként mindössze 2 esetben történt mulasztás az érintett bv. szerv személyi állománya részéről. Ez 2007-ben 31 alkalommal fordult elő, 4 esetben a bv. hibájából. (6. sz. grafikon)

A szabadságvesztés-félbeszakításra irányuló kérelmek száma az előző évhez viszonyítva jelentősen – mintegy kétszázal – csökkent. 2008-ban 949 ilyen beadványt nyújtottak be, melyből a döntésre jogosult 179 esetben engedélyezte a megszakítást. Az alapos, körültekintő előkészítő munkának köszönhetően a félbeszakításra bocsátottak mindössze 2,2%-a (4 fő) nem jelentkezett az intézetben a részére meghatározott időben.

Az enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alá tartozók létszáma az előző évhez viszonyítva nem változott, a 457 előterjesztésből 274 főt helyeztek ebbe a jogintézménybe. Az ilyen rezsimű elítéltek létszáma 2008. december 31-én 127 főt tett ki.

A társadalomba való visszailleszkedés elősegítése érdekében az EVSZ hatálya alá tartozók 2 913 esetben hagyhatták el eltávozás jogcímén a bv. intézeteket. Feltétlenül szükséges hangsúlyozni, hogy – a jó előkészítő munka eredményeként – az elítéltek minden alkalommal visszatértek a meghatározott időre. A reintegrációt elősegítő intézkedések részeként gyakrabban alkalmaztuk az átmeneti csoport intézményét, a korábbi években e téren tapasztalható folyamatos létszámcsökkenés megállt. Az év végén átmeneti csoportban 142 fő töltötte büntetését.

Enyhébb végrehajtási fokozat kijelölésére – elsősorban fogvatartotti, illetve ügyvédi kérelem alapján – az intézetek 3 340 esetben tettek előterjesztést, melyből a bv. bíró 1 721-et engedélyezett.

Szigorúbb fokozatba helyezésre 43 esetben került sor. Feltételes szabadságra 6 226 elítélte bocsátottak.

Az értékelt időszakban 10 969 fő, 33 429 esetben részesült jutalomban. A jutalmazási gyakorlat során a bv. intézetek kiemelten kezelik a kapcsolattartás megőrzését, erősítését, így a jogszabályi kereteken belül a nevelők növekvő számban éltek a látogatási idő meghosszabbítása és a soron kívüli látogató fogadás jutalom engedélyezésével. Szintén a családi kapcsolatok javítását, illetve a társadalomba való sikeres visszailleszkedést szolgálták a rövid tartamú eltávozás (1 108 eset), valamint a kimaradás jutalmak (318 eset).

A fiatalokkal való foglalkozás eredményeit jelzi, hogy az előző évhez képest növekedett az EVSZ-eltávozások száma, a kimaradásoké pedig közel megduplázódott.

Fegyelmi fenytést az év során 6 018 fő fogvatartott 9 589 alkalommal kapott. A fegyelmi helyzet alakulását az első büntényesek és a fiatalok adaptációs nehézségei, a büntetőeljárás által generált feszültség, illetve a nem megfelelő problémakezelő képesség kedvezőtlenül befolyásolja. A fegyelmi vétségek túlnyomó része az egymás sérelmére elkövetett cselekményekből ered, amelyek száma – a szakmai munka hatékonyságának eredményeként – csökkent.

A fegyelmi eljárások során az arányosság és a következetesség szellemében jártak el a bv. intézetek: olyan fenytéseket szabtak ki, amelyek arányban álltak az elkövetett cselekménnyel. A jogorvoslati lehetőséget minden esetben biztosították.

Az ellenőrzések tapasztalatai megerősítik, hogy a bv. intézetek a jutalmazások, illetve a fenytések során a fokozatosság elvét szem előtt tartották.

A szabadságvesztés büntetésre ítélt társadalomba való sikeres visszailleszkedésének egyik nagyon fontos feltétele a megfelelő iskolai végzettség, illetve szakképzettség

megszerzése. A fogvatartottak iskolázottság szerinti összetétele arányaiban nem változott, azonban a büntetés-végrehajtás feladatai között egyre erőteljesebben jelentkező igény, hogy az általános iskolai és a szakképzés biztosítása mellett a középiskolai végzettség megszerzésére is legyen lehetőség.

A fogvatartottak 14%-a nem fejezte be az általános iskolát, ezért továbbra is kiemelt feladat volt az ilyen jellegű tanulmányok biztosítása. Jelentős eredmény, hogy a 2007/2008. tanévben 908 fogvatartott végzett eredményesen, a 2008/2009. tanévet pedig 968 fő kezdte meg.

A büntetés-végrehajtási szervezet kiemelt hangsúlyt helyezett a középfokú oktatás megszervezésére. 15 bv. intézetben folyt középiskolai oktatás, júliusban 451 fő fejezte be eredményesen a tanévet. A fogvatartottak megfelelő tájékoztatásának, illetve tanulásra való ösztönzésének köszönhetően a 2008/2009. tanévben a beiskolázottak létszáma 63%-kal növekedett (715 fő).

Felsőfokú tanulmányokat a fogvatartottak – tekintettel speciális jogi helyzetükre – levelező képzés formájában folytathatnak, főiskolai és egyetemi képzésben 18 fő vett részt.

A fogvatartottak szabadulás utáni munkaerőpiacon való elhelyezkedésére ma már döntően valamilyen szakképzettség birtokában van esély. Ezért kiemelt figyelmet fordítottunk a felnőttoktatás keretében megvalósuló, iskolarendszeren kívüli szakképzések megszervezésére, biztosítására. Az év során 48 tanfolyam indult 955 fogvatartott beiskolázásával, mely az előző évhez képest nagyarányú növekedés jelentett, ugyanis tavaly 36 tanfolyamon 515 fő vett részt.

Tekintettel arra, hogy az előzetes letartóztatások időtartama változó, a megyei bv. intézetekben szervezetszerű oktatásra nincs lehetőség. Ezért ott civil szervezetekkel, alapítványokkal összefogva, különböző rövid ideig tartó szaktanfolyamokat, informatikai oktatásokat tartottak. Az ilyen képzéseken résztvevők száma (118 fő) is jelentősen növekedett (2007-ben 78 fő volt).

A fogvatartottak „börtönviszonyokhoz” való jobb alkalmazkodása, illetve családi környezetbe való visszaailleszkedésének elősegítése érdekében a büntetés-végrehajtási

szervezet kiemelten kezelte az elítéltek kulcskompetenciáinak fejlesztését. Minden lehetőséget megragadtunk a különböző tréningek (önismereti, személyiségfejlesztő, agresszió- és konfliktuskezelő, munkaerő-piaci képzések) biztosítására.

Az Országos Parancsnokság belső pályázat útján 18,5 mFt-tal támogatta a bv. szervezetet, melyből – az oktatáshoz szükséges feltételek javítása mellett – a bűnmegelőzési kormányhatározatban meghatározott feladatok végrehajtására, különböző fogvatartotti programok, szakkörök szervezésére, könyvtárfejlesztésre, valamint a kábítószer-prevenációs részlegek szakmai színvonalának emelésére nyílt lehetőség.

A fogvatartottak szabadidejének hasznos eltöltése érdekében több bv. intézetben esélyegyenlőséggel kapcsolatos programokat tartottak, melyek elsősorban a nemzeti- és kisebbségi kultúra értékeinek megőrzését célozták. Civil szervezetek bevonásával különböző zenei foglalkozásokat, szakköröket szerveztek a fogvatartottak részére. Az általuk készített alkotásokból (festmény, rajz, kerámia) több alkalommal kiállításokat rendeztek.

Több, elsősorban a fiataloké fogvatartására létrehozott bv. intézetben, Szirmabesenyőn, Kecskeméten a fogvatartottak

egészségi állapotának megőrzése, javítása érdekében egészségnapokat, sportversenyeket szerveztek. A rendezvényekről sok esetben a helyi és az országos média is tájékoztatott.

2008. a Biblia éve volt, melyhez kapcsolódóan a bv. intézetekben is jelentős számú börtönmissziós rendezvényt tartottak. A Magyar Testvéri Börtöntársaság és a Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete által megrendezett Biblia-vetélkedőn 25 bv. intézetből 551 fő fogvatartott vett részt.

A „Felelősen, felkészülten” fejlesztési program kiemelten foglalkozik a fogvatartottak oktatásának, képzésének egységesítésével, szélesebb körűvé tételével, valamint a zárkán kívül töltött idő és a különböző programok számának növelésével. Az ehhez szükséges tárgyi feltételek folyamatos biztosítása továbbra is fontos feladat.

A fogvatartottak reintegrációjának elősegítésére központilag és helyi szinten is folyamatosan keressük a kapcsolatot az egyházi és civil szervezetekkel, annak érdekében, hogy a szabadságvesztés-büntetés időtartama a fogvatartottak részére a lehető leghasznosabban teljen, illetve, hogy minél hatékonyabb lehessen a társadalomba való visszailleszkedés.

Központilag két új együttműködési megállapodást kötöttünk (a Váltó-sáv Alapítvánnyal és a Nemzeti Drogmegelőzési Intézettel), így az Országos Parancsnokság 25 érvényes megállapodással rendelkezik.

A bv. intézetek vezetői saját hatáskörben is eljárnak, amelyek fő célkitűzései a fogvatartottak oktatása, képzése, a reintegrációt elősegítő programok megvalósítása. Az év végi adatok szerint a bv. intézeteknek összesen 186 „külsős” szervezettel volt helyi együttműködési megállapodása, amely további bővülést jelent az előző évhez képest.

A bv. intézetekben foglalkoztatott egyházi személyek tevékenysége jelentősen felértékelődött. 33 börtönlelkész végezte a fogvatartottak lelki gondozását, emellett aktívan részt vállaltak az intézetekbe bejáró, különböző programokat tartó személyekkel, csoportokkal való kapcsolattartásban és a munkájuk koordinálásában.

A karitatív tevékenységet ellátó civil szervezetek mellett a fogvatartottak társadalomba való sikeres visszailleszkedése érdekében mindenhol kiemelt hangsúlyt helyezünk a társszervekkel, illetve az önkormányzatokkal való együttműködésre. A reintegráció érde-

kében központilag és helyi szinten is egyre szorosabb az együttműködés az Igazságügyi Hivatalokkal, a pártfogók már a szabadulás előtt, a bv. intézetekben megkezdik a fogvatartottakkal való foglalkozást.

Az önkormányzatokkal való jó kapcsolatról az év során sok esetben a helyi lakosság is meggyőződhetett, hiszen az együttműködési megállapodások alapján több bv. intézet szervezett olyan programokat, melynek keretében a fogvatartottak a település közterületeit (parkokat, játszótereket) takarították, gondozták. A Balassagyarmati Fegyház és Börtön fogvatartottai például rendszeres karbantartási munkákat végeztek a Reménysugár Gyermekotthonban, illetve pályázati pénzből az új buszmegálló környékének parkosításában is segédkeztek. Szintén kiemelt érdemel a Heves Megyei Bv. Intézet által kezdeményezett „Börtön a városért” program, amelynek keretében a fogvatartottak rendszeresen takarítási munkákat láttak el Eger közterületein.

Egészségügyi szakterület

A büntetés-végrehajtás egészségügyi szolgálata 2008-ban is jó színvonalon teljesítette a jogszabályokban, intézkedésekben, utasításokban és munkatervekben elrendelt feladatait. Alapvető és nehezen orvosolható probléma maradt a fekvőbeteg intézményekben – a változatlanul fennálló építészeti és elhelyezési hiányosságok mellett – az orvosok magas átlagéletkora, az utánpótlás lehetőségének korlátozottsága.

A kábítószerügyi stratégiai irányelveink megvalósításában jelentős eredményként könyvelhető el a civil és más szervezetekkel kialakított kapcsolataink megerősödése, több ez irányú kutatási program megvalósításának támogatása, kiemelt eseményként pedig a büntetés-végrehajtási szervezet Kábítószerügyi Szakmai Bizottságának megalakulása. Fontos célkitűzésként napirenden maradt a 2118/2006. Korm. határozatban előírtak közül az IMEI korszerű működési feltételei megteremtésének vizsgálata.

A személyi állomány tagjai a házi orvosokon és a főállású bv. orvosokon kívül a rendőr orvosoknál is igénybe vehették az alapellátást, a járó- és fekvőbeteg szakellátást pedig a területileg illetékes egészségügyi intézményekben, illetve a jogutódként létrejött, igen magas szintű szolgáltatást biztosító Állami Egészségügyi Központban.

A Honvéd Egészségügyi Központ hathatós, színvonalas közreműködésével valósult meg a felvétel előtti első fokú alkalmassági vizsgálatok és az I.-II. fokú FÜV eljárások.

Az előző évhez viszonyítva – elsősorban az állomány stabilizálására irányuló intézkedések hatására – igen jelentősen, mintegy 40%-kal csökkent az ORSZI és FÜV vizsgálatok száma, melynek háttérében még mindig jellemzőek voltak a fokozott stresszel és fizikai megterheléssel járó munkakörülmények által előidézett pszichés és szomatikus alapon kialakult egészségkárosodások. Súlyos betegség, rokkantság okán viszonylag kevés, összesen 7 dolgozót helyeztek nyugállományba. Ütemezetten került sor a fizikai erőnléti felmérések előtt az időszakos egészségi alkalmassági és szűrővizsgálatokra.

Az orvosi rehabilitációs programok (Hévízen, Igalon és Gyulán) a korábbi évhez viszonyítva 7%-kal több, összesen 846 dolgozó és igényjogosult számára biztosították az egészség és munkaképesség megőrzését.

A fogvatartottak a progresszív betegellátás szintjeinek megfelelően részesültek gyógyító-megelőző szolgáltatásban. Az előző évben regisztrált, csaknem azonos átlaglétszám ellenére az alapellátást igénybe vevők aránya közel 15%-kal növekedett, ami tükrözi a magyar lakosság egészségi állapotának alakulásában is tapasztalt tendenciákat. A gondozásra és diétás ételmezésre szorulóknak száma változatlanul jelentős maradt. A külső szakintézmények igénybevétele – a helyben foglalkoztatott szakorvosok szakszerű tevékenységének is

köszönhetően – csökkent, továbbra is elsősorban a sürgősségi és egyéb indokolt esetekre korlátozódott.

A Budapesti Fegyház és Börtönben működő fizioterápiás részleg változatlanul országos igényeket elégített ki, 557 reumatológiai szakvizsgálatot, valamint 5 944 gyógytorna és fizioterápiás kezelést végeztek, magas szakmai színvonalon. Ezt egészítették ki a nagyfai és balassagyarmati fizioterápiás szolgáltatások.

Az alternatív drogterápiák közül függőséget gyógyító kezelésben 54-en részesültek. Kábítószer-használatot kezelő más ellátásra 33, illetve megelőző-felvilágosító szolgáltatásra 204 pácienszt fogadtak a feladatra kijelölt intézetekben.

Az elhunytak száma 41 (39 férfi és 2 nő) volt. A haláleseteket többségében keringésrendszeri megbetegedések okozták, a kiterjesztett szűrőprogramoknak és az időben megkezdett gondozásnak, szakszerű kezelésnek köszönhetően a rosszindulatú daganatos kórképben meghaltak száma viszont az előző évhez képest felére csökkent.

A büntetés-végrehajtás közegészségügyi viszonyai elfogadhatóak voltak, egyrészt a zsúfoltság enyhítésének, másrészt a higiénés fegyelemnek betudhatóan. Az elhelyezési körülmények javulásában, a telítettség csökkenésében kiemelkedő szerepet játszott (Tiszalökön és Szombathelyen) a két új országos bv. intézet használatba vétele. Folytatódott a romló állagú, elavult épületek (körletek, lakó- és szociális egységek, konyhák, épületgépészeti rendszerek) rekonstrukciója.

A járványügyi helyzetet szórványosan és eseti jelleggel előforduló események jellemezték, 1 intézetben, 2 alkalommal fordult elő emésztőrendszeri fertőző betegség halmozódása.

A Vérellátó Szolgálat mindössze egy alkalommal igényelt a fogvatartottak részéről véradást, de a 2007-ben elkezdődött Hepatitis C felvilágosító és szűrő-gondozó program – kiegészülve a Hepatitis B és HIV vizsgálatokkal, valamint a fertőzettek drogkarrierjének anonim felderítésével – immár közel 5 000 önként jelentkezőre kiterjedően, sikeresen folytatódott 2008-ban is.

A fogvatartottak gyógyszerellátása közel 327 millió forintot igényelt, ami mintegy 26%-os növekedés az előző évi kiadásokhoz képest. A hatékony gyógyszergazdálkodás a gyógyszerrendelés egyre szigorúbb szabályainak következetes betartása mellett, megalapozott szakmai döntéseken alapuló, rendkívül időigényes, körültekintő beszerzési gyakorlatot követelt.

A bv. szervek a jogszabályi kötelezettségekből adódó és a munkatervekben meghatározott munkavédelemmel kapcsolatos feladataikat megfelelő színvonalon teljesítették, a munkakörülmények fejlesztésére figyelmet fordítottak.

A gazdálkodás értékelése

A büntetés-végrehajtási szervezet a 2008. évet lejárt határidejű számlaállomány nélkül, adósságmentesen zárta. Az állományt pozitívan érintő juttatásoknak köszönhetően sikerült a szervezet állománymegtartó képességét erősíteni, csökkent a szervezetből távozók létszáma, javult a feltöltöttségi mutató. Mindemellett jelentős, előremutató fejlesztések indulhattak meg.

A rendelkezésre álló költségvetés adta lehetőségek keretein belül folytatódott a romló állagú, elavult épületek rekonstrukciója, ezek közül kiemelést érdemelnek a következő munkálatok:

Kecskeméten 50 zárkaajtó cseréje valósult meg, Márianosztrán a raktárépületet újítták fel, Nagyfán és Pálhalmán a tetőfelújításokra került sor, a Fővárosi Bv. Intézet III. objektumának valamennyi felvonóját felújítottuk, Baracsán pedig a főzőkonyhát korszerűsítettük.

Az Országos Parancsnokság bonyolításában az alábbi beruházások, felújítások kezdődtek el: a Központi Kórház épületének víz-csatornahálózatának rekonstrukciója, Sopronkőhidán a melegvíz-ellátó rendszer korszerűsítése, Szegeden egy 282 fős férfi személyzeti öltöző kialakítása kezdődött meg. Az IRM-től kapott 150 mFt-os előirányzatból kezdetét vette a Fővárosi Bv. Intézet III. objektumában az „Őri szálló homlokzat-felújítása” és az épület egyes belső tereinek „garzonosítása”.

Kiemelt feladatként kezeltük a fogvatartottak szállítása és körleten kívüli mozgatása biztonsági szintjének emelését.

Gépjárműveink kritikus állapotban vannak: a személygépkocsik átlagos életkora 8,6 év, a rabszállító járművek kora 8 és 13 év között váltakozik. Az átlagos futásteljesítmény 150-170 000 kilométer.

A gépjárműpark cseréjének ütemezésére a korábbi évek költségvetési lehetőségeinek hiánya miatt nem kerülhetett sor, azonban jelentős fejlesztések indultak meg. Az ORFK által a „bérlet és flottakezelési szerződés” tárgyában lefolytatott eljárásához kapcsolódóan 65 db személygépkocsit rendeltünk meg. Megkezdjük 50 db kis befogadóképességű fogvatartotti szállítójármű kialakítására alkalmas Volkswagen áruszállító gépjármű beszerzését. 5 db nagy befogadóképességű szállítójármű vonatkozásában a beszerzési eljárás lefolytatása befejeződött, a megkötött szerződés alapján a járművek 2009. június 30-ig átvehetőek. A beszerzésekkel alapvetően a legnagyobb futás teljesítményű, valamint a legköltségesebb fenntartású járművek kiváltását tervezzük. A fejlesztés révén lényegesen javulnak majd a szolgálattelátások ellátásának, valamint a fogvatartottak szállításának körülményei.

A bv. intézetekben üzemelő konyhák többsége elavult, gazdaságosan nem üzemeltethető. A konyhák teljes körű felmérését követően kidolgoztuk a gazdaságosan történő üzemeltetésükhöz szükséges beruházási és tárgyi szükséglet költségvetésait. Három intézet esetében összevonásokra került sor, mely az adott intézetben működő egységek számának csökkenését eredményezi. A jelentős beruházási forrást igénylő konyhák, illetve az átlagos fogvatartotti napi költség felett üzemelő konyhák esetében 2009. első negyedévében közbeszerzési eljárást indítunk, hogy a jelenleginél olcsóbb élelmezés valósuljon meg a büntetés-végrehajtásban.

A büntetés-végrehajtás informatikai tevékenységével kapcsolatban ki kell emelnünk, hogy a szervezetnél nem történt adatvesztés 2008-ban.

Megkezdődött az elavult informatikai rendszerek modernizálása, melynek eredményeként korszerű hardver infrastruktúrát alakítottunk ki a Váci Fegyház és Börtönben.

A „Felelősen, felkészülten” program informatikai projektjének megvalósítása érdekében az IRM közreműködésével pályázatot nyújtottunk be az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) 2009-2010. akciótervben szereplő „Felelősen, felkészülten a büntetés-végrehajtásban I.” című támogatási konstrukció akciótervére. Az informatikai fejlesztés 3 éves megvalósításának költsége összesen: 1,79 mrdFt. A projektet a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség befogadta, a megvalósítását támogatja, annak értéke 2009-ben közel 1 mrdFt lesz.

A gazdasági társaságok tevékenysége

Megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtás gazdasági társaságainak többsége a velük szemben támasztott követelménynek, a fogvatartottak foglalkoztatásának csak központi beavatkozás, többletforrások biztosítása mellett tudott megfelelni.

2008. évben a „Felelősen, felkészülten” program alapján megkezdődött a társaságok működésének racionalizálása. A közfeladat ellátását hosszú távon biztosító szervezeti, szerkezeti átalakításokra vonatkozó javaslatok kidolgozásába

külső szakértő céget vontunk be. A társaságok tevékenység portfóliójának felmérése megtörtént.

A gazdasági társaságoknál a foglalkoztatott fogvatartottak átlagos állományi létszáma 3 683, míg az átlagos dolgozói létszám 2 737 fő volt. A fogvatartottaknak kifizetett átlagmunkadíj a tényleges dolgozói létszámra vetítve meghaladta a törvényben előírt minimumot, 23 237 Ft/fő/hó volt.

Összességükben a gazdasági társaságok pozitív eredménnyel, várhatóan 130 mFt összegű nyereséggel zárják a gazdálkodási évet. Ezen belül az ipari profilú társaságok összesített eredménye -130,9 mFt veszteség, míg a mezőgazdaságiaké 260,9 mFt nyereség.

A tulajdonosi jogokat az ideiglenes vagyonezelési szerződés 2008. május 23-ai megkötéséig az MNV Zrt., majd azt követően az Országos Parancsnokság gyakorolta. A kettős tulajdonosi struktúrának köszönhetően a társaságok tervei több lépcsőben kerültek elfogadásra, és a kiadott szempontok a tulajdonosi érdekek mentén eltérő prioritásokat határoztak meg.

Összefoglalás

A 2008. év eseményeit, eredményeit értékelve megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet sikeres évet zárt.

Korszakos jelentőségű a szervezet hosszú távú fejlesztését meghatározó stratégiai program kidolgozása, ami a „Felelősen, felkészülten” címet viseli.

Kedvezően alakult a személyzeti helyzet, stabilizálódott a vezetői állomány és javult a végrehajtás szintjén dolgozók szolgálati fegyelme. Csökkent az események száma, kiemelt súlyú, a fogvatartás rendjét és biztonságát jelentősen sértő rendkívüli esemény nem történt.

A bv. szervek egyre nagyobb számban és javuló eredményességgel vettek részt a feladatok finanszírozási forrásait bővítő pályázatokon. Tovább bővült központi és területi szinten a társadalmi kapcsolatrendszer.

Az év folyamán felmerült pénzügyi nehézségeket megfelelően kezeltük, és eredményesen gazdálkodtunk a rendelkezésre álló költségvetési és egyéb forrásokkal.

Javult a szakmai és költségvetési ellenőrzési rendszer működésének hatékonysága.

Elért eredményeink megalapozzák, hogy – a nehéz körülmények ellenére is – bizakodással tekintünk az idej évre. Miniszter úr írásban meghatározta legfontosabb elvárásait, amelyek alapján a 2009. évre a következő feladatokat tartom a leghangsúlyosabbnak.

A 2009. év fő feladatai

A szervezet 2009. éves szakmai tevékenységét a meghatározott szempontok szerint alakítjuk. Ennek megfelelően nagy figyelmet fordítunk a személyi állomány kiválasztására, kiképzésére és továbbképzésére.

Vezetői példamutatással elősegítjük, hogy munkatársainkban kialakítsuk a szakma iránti elkötelezettséget is magában foglaló korszerű szemléletet.

Elengedhetetlen, hogy a napi munkavégzés során, alapvető és központi értéként jelenjen meg az emberi és szakmai tisztesség, melynek megsértőivel szemben azonnali és példaértékű intézkedéseket kell tenni.

Különös és érzékeny szakmaisággal tekintünk a fogvatartás biztonságát közvetlenül és közvetve szolgáló fejlesztésekre.

Vállaljuk, hogy tevékenységünk középpontjában a személyi szabadságától megfosztott ember áll. Ezért szélesíteni kell az elítéltekkel való foglalkozás módszereit, különös figyelemmel a foglalkoztatás és képzés területére.

Komoly erőfeszítéseket kell tennünk azért is, hogy munkánk hatékonyságát a belső irányítás jobb működtetésével kedvezőbb irányba mozdítsuk el, illetve kiegyensúlyozott munkaszervezést valósítsunk meg. Természetesen ehhez szorosan kötődik – a szűken vett szakmai munkán túl – a felelős és gondos gazdálkodási tevékenység is.

Folytatódniuk kell a „Felelősen, felkészülten” programunkban meghatározott infrastrukturális fejlesztéseknek, így különösen a gépjárművek beszerzése, az informatikai projekt végrehajtása, a fogvatartotti programok teljesítése az előttünk álló időszak legfontosabb feladata.

